

PO OBISKU VLADISLAVA GOMULKE V MOSKVI

Zakaj je izbruhnila kriza v svetovnem komunizmu?

Zmaga političnega prevrata na Poljskem - S samo silo ni mogoče vladati narodom

Pretekli teden sta vzbudila v mednarodni javnosti veliko pozornost dva dogodka: pot voditelja poljskih komunistov Gomulke v Sovjetsko zvezo in govor, ki ga je imel maršal Tito v Pulju.

Gomulka je šel na razgovore v Moskvo z odločnim sklepom, da zahteva od sovjetskih voditeljev za svojo domovino popolno enakopravnost in neodvisnost. On in njegovi spremljevalci so se pa, kakor sam poudarja, *bali*, da ruski državniki ne bodo privolili v te zahteve, ker ne ocenjujejo povsem pravilno velikih sprememb, ki so se izvršile zadnje čase na Poljskem.

V nedeljo je pa Gomulka ob koncu pogajanj na svečanem sprejemu v Kremlju izjavil pred diplomatskimi zastopniki tujih držav, da je bil ta strah k sreči *neutemeljen*.

Poljska vlada je podpisala v Moskvi sporazum, po katerem naj se bodoči odnosi med Poljsko in Sovjetsko zvezo oslanjajo na popolno enakopravnost obeh držav. Rusi se ne bodo več vmešavali v notranje zadeve Poljske in bodo v času, ki ga je treba še določiti, umaknili iz dežele svoje čete. Razen tega

bo Rusija dobavila Poljski v letu 1957 en milijon in 400 tisoč ton žita in ji dala posojilo 700 milijonov rubljev ter ji takoj brisala vse dosedanje dolgove.

Kar se tiče sovjetskih čet, sta obe vladi mnenja, da naj začasno še ostanejo na Poljskem, in sicer zaradi tega, ker zapadnih poljskih državnih meja doslej niti Nemčija in niti zapadne velesile *niso še priznale*. Sovjetska vojska je edina zaščita Poljske pred nemilim militarizmom, ki se obnavlja in javno zahteva spremembo sedanjih poljskih meja.

V pogodbi je pa izrecno poudarjeno, da bo Rusija razmeščala in uporabljala svojo vojsko na Poljskem samo v tesnem sporazumu s poljsko vlado.

Gomulka je torej v bistvu zmagal. Da je Poljska postala samostojna, se vidi že po tem, da so bili poleg maršala Rokosovskega odstranjeni iz vojske vsi sovjetski *»izvedenci*, ki jih je bil Stalin poslal v deželo. Ravno tako so se morali umakniti sovjetski *»strokovnjaki* iz vse ostale državne uprave ter prepustiti svoja mesta Poljakom.

trenutno ne obnovi svojih mladinskih organizacij.

Gomulka je bil s kardinalom zelo odkrit. Mi komunisti vemo — mu je v bistvu rekel — da bi katoličani, če jim dovolimo lastno stranko, pri volitvah že zaradi splošnega ljudskega nezadovoljstva zmagali ter nas vrgli z oblasti. Vsak politično razsoden človek pa uvidi, da se komunisti ne bodo dali brez odpora strmoglaviti in da bi tudi Sovjetska zveza njihovega političnega poraza ne mogla prenesti. Dovoliti v sedanjem trenutku katoličanom lastno politično organizacijo pomeni torej povzročiti v državi meščansko vojno in izzvati Sovjetsko Rusijo, in to ravno v trenutku težke in nevarne borbe, ki jo vodi Poljska za svojo neodvisnost od Moskve. Takša politika bi ne koristila danes niti Cerкви niti poljski državi.

Ker je kardinal presojal položaj slično kot Gomulka, se je zadovoljil s tem, kar je bilo Cerкви za zdaj ponujeno, ter sklenil z Gomulko sporazum, ki se ga je tudi zvesto držal. Po slovesnem povratku v Varšavo je pozval vernike, naj za vsako ceno vzdrže red ter se pokore odredbam vlade. *»Žrtvovati svoj obstoj za veliko stvar* — je izjavil v varšavski stolnici — *»je lepo toda teže je delati v potrpežljivosti. Danes ne zahtevamo od vas, da žrtvujete življenje. V tej uri imamo do naše domovine zgolj dolžnosti!«*

Kakor Gomulka je tudi Nagy iskal v stiski pomoči pri vrhovnem poglavarju Cerkve, to je pri vplivnem kardinalu Mindszentyju. Vendar je Mindszenty ravnal popolnoma drugače kot Višinski.

Nagyju je obljubil podporo Cerkve samo s pogojem, da vlada pristane na takojšnjo ustanovitev Krščansko-demokratske stranke, ki naj bi bila slična oni nemškega kanclerja Adenauerja. To je zahteval še tedaj, ko so sovjetske oklopne enice že obkrožale Budimpešto. Kmalu zatem je Nagyjeva vlada padla in ruske divizije so zasedle vso Madžarsko. Ugledni časopis Der Spiegel trdi, da je Mindszenty v odločilnem zgodovinskem trenutku kot človek odpovedal ter s tem dokazal, da ni politik.

Kardinal Štefan Višinski

Gomulka je zmagal predvsem zastran tega, ker se je njegovi spretni in odločni politiki posrečilo vzdržati v državi mir ter preprečiti krvave neredne, kot so bili na Madžarskem. V Moskvo je odpotoval z zavestjo in ugledom moža, za katerem stoji vsa Poljska.

Da je mogel govoriti v Sovjetski zvezi v imenu poljskega naroda, se ima Gomulka zahvaliti v prvi vrsti kardinalu Štefanu Višinskemu. Modri in politično nadarjeni cerkveni dostojanstvenik se je v trenutku nevarnosti sporazumel z Gomulko in s tem prihranil svoji domovini vse strahote, ki jih je doživela Madžarska.

Kardinal je podprl Gomulko, četudi je bil kot komunist njegov največji idejni nasprotnik in dasi je Cerkev na Poljskem vodila že 11 let težko borbo s komunističnimi oblastvi. Ker spadajo Poljaki med najbolj verne katoliške narode v Evropi, borba proti Cerкви ni bila lahka. To tem manj, ker so Poljaki v dolgotrajnih bojih za svoj narodni obstanek zoper protestantske Pruse in pravoslavno caristično Rusijo našli v Cerкви vselej najodločnejšo oporo. Razlika v veri je najbolj ščitila Poljake, da se niso raznarodili.

Teh zgodovinskih zaslug poljskega katolicizma so se zavedali tudi domači komunisti in so zato zelo neradi izvrševali proticerkvena navodila, ki jih je Stalin v sporazumu z Berio pošiljal v Varšavo. Iz Moskve je prišel ukaz, naj se poljska katoliška Cerkev

najprej izpodkopa v svoji notranjosti. Med duhovniki naj se ustvari gibanje, ki zahteva odepitev od Vatikana in *»samostojnost* poljskih katoličanov. V začetku l. 1950 je bilo v organizaciji takih *»narodnih kat. duhovnikov* že okoli 2000 članov, torej skoro petina od vseh 11.000 poljskih dušnih pastirjev.

Ko se je Gomulka uprl Kremlju, je sklenil, da tudi tej politiki napravi konec, ter stavil zaprtemu kardinalu Višinskemu tele predloge: komunisti zajamčijo Cerкви svobodno izvrševanje njenega verskega poslanstva, se dokončno odpovedo vsem poskusom, da bi odtrgali poljski katolicizem od sv. stolice, ter vrnejo Cerкви vse zaplenjeno premoženje.

DRUGI KARDINAL V REVOLUCIJI

Zato se pa poljska katoliška Cerkev odreče sleherni politični agitaciji proti vladi in

Nesoglasja med sovjetskimi voditelji

Mnogo srečnejši so bili, kakor vidimo, Poljaki. Sporazum med Gomulko in kardinalom Višinskijem je njihovo domovino rešil nepotrebne prelivanja krvi. Odnosi med Poljsko in Sovjetsko zvezo so se uredili na podlagi enakopravnosti obeh držav.

Toda če je Moskva zadovoljivo razčistila razmerje s Poljsko, ni s tem že uredila tudi svojih odnosov do ostalih komunističnih dr-

žav na svetu. To dokazuje najbolje govor, ki ga je imel Tito 15. novembra v Pulju.

V njem se predsednik jugoslovanske republike brani v prvi vrsti pred napadi staliništičnih komunistov, da je *Jugoslavija kriva* vseh homatij na Poljskem in Madžarskem. Toda Titov govor nam obenem odkriva stva-

NOVICE Z VSEGA SVETA

NAPADI NA SEGNIJA

Pretekli teden so Segnijevo vlado napadali v parlamentu tudi njeni krščanskodemokratski pristaši. Scelba in Pella sta očitala Segniju, da ne nastopa dovolj odločno in ostro proti komunistom, zunanjemu ministru Martinu, da podpira v zadevi Sueškega prekopa Nasserja, notranjemu ministru Tambroniju pa, da je pri zadnjih demonstracijah in izgredih v Rimu udrihala njegova policija tudi po mladih iz Kat. Akcije.

Vlada se je branila takole: zakoni morajo v demokracijski republiki veljati na enak način za vse državljane brez ozira na to, kateri stranki spadajo. Proti komunistom ni mogoče izdati izjemnih zakonov, ker bi to bilo v nasprotju z ustavo republike. Policija ima nalogo, da skrbi za red in mir in štiti zakone, ne pa da vodi borbo proti komunizmu. To more biti samo naloga političnih strank, ki naj s svojimi boljšimi idejami in boljšo organizacijo skušajo iztrgati množice vplivu komunistov.

Tako stališče je edino pravilno, kakor nas uči izkušnja v raznih deželah: čim bolj je policija komuniste preganjala in zapirala, tem bolj so se širili.

Parlament je izrekel Segniju zaupnico.

TITOV GOVOR

Govor, ki ga je imel predsednik jugoslovanske republike 11. novembra v Pulju, je še zmeraj predmet živahnih razprav v svetu.

V njem je namreč Tito obsodil vmešavanje sovjetske vojske v notranje zadeve Madžarske in zahteval, naj se čete, brž ko bo vzpostavljen red, umaknejo z Ogrskega. Rekel je, da je v tem smislu tudi posredoval v Moskvi, kjer so mu obljubili, da se bo to zgodilo.

Upor na Madžarskem, je poudaril, ni bilo delo fašistov, zakaj udeležili so se ga tudi delavci in drugi napredni ljudje. Reakcionarji so le ljudsko vstajo izkoristili v svoje namene in pozneje res prevladali. Tega je kriv Geroe, ki je javno označil upornike za »bandite« ter zagrešil napako, da je poklical na pomoč sovjetsko vojsko. Nagy je pa zatem neprestano »le jokal po radiu«, namesto da bi se povzpел do odločnih dejanj.

Sedaj pa dolžijo razni evropski in sovjetski komunisti Jugoslavijo, da je ona povzročila homatije na Madžarskem in na Poljskem. Vendar je Tito sovjetske voditelje ponovno opozoril na nevarni položaj v teh dveh deželah, a je naletel na gluha ušesa. V Moskvi je na žalost spet prevladala med voditelji struja stalinistov. Sploh je vsa sedanja gonja proti Jugoslaviji delo stalinistov, ki bi v strankah na zapadu in v nekaterih podložniških državah radi ohranili svoje vodilne položaje, v Sovjetski zvezi pa prišli iznova do popolne oblasti.

TUDI V JUGOSLAVIJI NI VSE V REDU

Borba proti stalinizmu ni tako lahka stvar, kot bi človek mislil. »Ko sem obiskal Moskvo«, je dejal Tito, »so mi pripovedali, da je Rakosi »star in pošten revolucionar«, ki ga je treba podpreti. Po Rajkovem procesu, v katerem je Rakosi dal obsoditi na smrt celo vrsto svojih nasprotnikov, pa ni mogoče verjeti, da je Rakosi poštenjak. »Zame so Ra-

kosi in njegovi privrženci najbolj nepošteni ljudje, kar sem jih kdaj poznal«.

Tito je proti koncu opozoril sovjetske državnike, naj pazijo, kaj delajo, ker se bo sicer ljudstvo uprlo tudi v drugih deželah in ne le na Madžarskem in Poljskem. Opomnil jih je, da se ruski vojaki že danes neradi bore zoper ogrske upornike.

Pri tem je Tito priznal, da tudi v Jugoslaviji ni vse v popolnem redu in da prebivalstvo ni povsem zadovoljno s svojim položajem. »Naredili bomo vse«, je dejal, »kar je v naši moči, da se življenske razmere izboljšajo: Doslej smo že marsikaj storili, a sedaj smo odločeni narediti mnogo več«.

»ŽILA SVETA«

Borba, ki jo vodijo Angleži in Francozi za Sueški prekop, ima predvsem gospodarsko ozadje. Po tej morski poti prihajajo namreč Evropi in deloma celo Ameriki najvažnejše surovine, od katerih je odvisna njuna industrija in v manjši meri tudi prehrana Evropejcev.

Da bo vsakdo spoznal, kako pomemben je za svetovno trgovino prekop, naj navedemo le nekaj števil. Lansko leto je šlo skozi Suez nad 87 milijonov ton blaga. V prvi vrsti so prevažali nafto iz Arabije in Iraka, in sicer skoro 67 milijonov ton. Samo Anglija je prejemale dnevno nad 56.000 ton nafte, Francija 33 tisoč in Italija 20 tisoč. Brez te nafte bi morali v teh 3 državah mnoge tovarne zapreti in cestni promet bi bil hudo prizadet.

Amerika je, kar se tiče nafte, od ostalega sveta neodvisna, ima je toliko, da bi z njo lahko zalagala vso Evropo, saj dosega njena proizvodnja ogromno množino: 362 milijonov ton na leto. In vendar uvaža tudi Amerika precej nafte iz Azije skozi Suez. Zakaj? Zavaljo tega, ker je nafta iz Arabije ali Iraka mnogo cenejša od ameriške. Plače ameriških delavcev so namreč zelo visoke, one arabskih delavcev pa nizke, kar seve močno vpliva na cene petroleja.

Že zaradi silnega prometa z nafto zasluži torej Sueški prekop ime »žila sveta«. Razen tega gre pa skozi Suez letno iz Indonezije nad 5 milijonov prepotrebnega (kositra, iz Pakistana in Avstralije 2 milijona in pol ton žita, 2 milijona bombaža in gumija in razno drugo blago.

Eden in Mollet sta napadla Egipt baje za stran tega, da zavarjeta za vsako ceno svobodno plovbo skozi to velevažno »žilo sveta«. V resnici sta pa Francija in Anglija čez noč svobodno plovbo uničila, kajti med vojnimi spopadi je bilo v prekopu potopljenih 49 parnikov in sedaj bodo meseci potrebni, preden se kanal očisti.

Posledica je, da morajo sedaj vse ladje namesto skozi Suez pluti okoli rta Dobre nade v Južni Afriki. Kaj to pomeni, je razvidno iz števil: pot iz Perzijskega zaliva do Njujerka znaša skoro 22 tisoč kilometrov, skozi Suez pa le nekaj nad 15 tisoč. Ista razdalja znaša okoli Afrike do Anglije nad 20 tisoč kilometrov, skozi Suez pa le 11 tisoč 500 kilometrov.

Kako se s tem podražijo prevozni stroški! Nekateri pomorske družbe so jih povišale že za 160 odstotkov. Povrhu bo morala Evropa to zimo omejiti potrošnje bencina.

Ameriški izvedenci sodijo, da jo bo morala za 20 do 30 odstotkov. To tudi zaradi tega, ker so Arabci med napadom na Egipt razrušili mnogo daljnovodov nafte, ki tečejo skozi njih dežele do Sredozemskega morja. Potrošnje bencina so morale danes znatno omejiti že v Franciji, na Danskem in ostalih deželah Evrope; nujna posledica tega sta brezposelnost in draginja.

Vso to nesrečo sta povzročila v svoji lahkomnosti Eden in Mollet.

KOROŠKA IN GORIŠKA

Naši koroški bratje so imeli v nedeljo, 11. novembra, volitve v Kmetijsko zbornico, ki ima po avstrijski ustavi nalogo, da brani koristi kmečkega stanu. Nemci so postavili 3 liste, združeni Slovenci pa eno pod imenom Kmečka gospodarska zveza in z njo častno zmagali. Priborili so si 66 mandatorjev in tako svojega zastopnika v zbornici.

S tem, da so Slovenci trenutno pozabili na strankarske razlike in razprtije ter složno nastopili, so izpričali pred svetom svojo narodno zavednost in politično zrelost in za to jim je treba iz srca čestitati.

Kako žalostno sliko nam nudi v primeri s Koroško pri sedanjih upravnih volitvah naša — Goriška! Pri nas so se našli voditelji, ki imajo tako malo čuta odgovornosti, da odklanjajo že kar vnaprej katerikoli skupen nastop Slovencev in odbijajo celo sleherno sodelovanje med slovenskimi katoličani. S skupinami, o katerih sodijo, da so njim nasprotni, se niti razgovarjati nečejo. Zaradi njihove strankarske ozkosrčnosti in strastne zagrizenosti je postala Goriška politično najbolj nezrelo ozemlje v zamejstvu. Vsak zaveden Slovenec si mora želeeti, da bi vsaj zgled koroških bratov postal koristen nauk za razne Kacine, Sfiligoje, Humarje in Močnike.

SLABO ČTIVO

V vasi Rivalta Bormida v Lombardiji so dečki prav pridno požirali tako imenovane fumette ali slikanice. Branje jih je tako prevzelo, da so začeli posnemati divje Indijance, kar na lepem so zvezali 10-letnega sošolca k drevesu in zaplesali okoli njega »bojni ples«. Na koncu so streljali v nesrečno žrtev s puščicami in ga kamnali. Na strašno vpitje so pritekli vaščani in fantka komaj rešili iz smrtnih muk. Tak vpliv ima slabo častopisje!

PREBIVALSTVO ITALIJE

Italija šteje vsega 9 milijonov 300 tisoč družin. Od teh jih je brez otrok kar poldrugi milijon. Če bi bile vse družine take, bi Italijani v 50 letih zginili z obličja zemlje. Ravno tako bi izumrli, če bi imela vsaka družina le enega otroka: takih družin je 1 milijon 800 tisoč. Slabo je tudi, ako imajo rodbine samo po 2 otroka, kajti taki narodi se ne množijo več in obtiče, kjer so. Takih družin je v Italiji že 1 milijon 900 tisoč. Več kot 4 otroke ima v državi le še poldrugi milijon rodbin in te rešujejo italijanski narod od propadanja.

Če upoštevamo še, da živi v državi nad 1 milijon neoženjenih »fantov«, se ne smemo čuditi, da se nekoč tako plodovito italijansko ljudstvo več ne množa in da danes zaostaja že za Francozi.

NOVICE

MOLOTOV SE VRAČA

Predsednik republike maršal Vorošilov je podpisal odlok, s katerim je Molotov postal minister za državno nadzorništvo. Njegova naloga je, da nadzira poslovanje vseh ostalih ministrstev ter pazi, da natančno izvršujejo sklepe vlade.

Važen položaj, ki ga je dolgoletni Stalinov sodelavec zavzel spet v vladi, dokazuje, da so se stalinovci znatno okrepili v vodstvu Sovjetske zveze.

BENCIN SE JE PODRAŽIL

Rimska vlada je sklenila povišati ceno bencina za 21 lir na liter.

Podjetja nafte, ki so to slutila, so v Rimu čez noč ustavila sleherno razprodajo in črpalke bencina so bile na mah prazne. Mnogi avtomobili so običajno kar sredi ceste, ker jim je zmanjkalo goriva.

Tudi za te nevspečnosti se morajo Italijani zahvaliti Edenu in Molletu, ki sta lahkomiselno pognala svoji državi v napad na Egipt.

EDEN NA OTOKU JAMAJKA

Britanski ministrski predsednik Eden je, kakor beremo, živčno izčrpan in je po nasvetu zdravnikov šel na bolezenski dopust. Za počitek si je izbral srednjeameriški otok Jamajka.

Vladne posle je prevzel namesto njega minister Butler, ki je bil že od vsega početka odločen nasprotnik pohoda na Sueški prekop. Njegova naloga je, da izvleče vladni voz iz blata, kamor ga je zapeljal površni Eden.

ZAPRLI SO DIJLASA

Beograjsko okrožno sodišče je odredilo proti bivšemu predsedniku jugoslovanskega parlamenta Milovanu Djilasu kazensko preiskavo, češ da je s svojimi članki v časopisju zapada škodoval ugledu in koristim Jugoslavije. Ker je bil Djilas že enkrat pogojno obsojen, se ne more več braniti na svobodi, temveč je moral v preiskovalni zapor.

ZA ZIMSKO POMOČ

Vlada je odredila, da je od 18. novembra do junija določenih 26 nedelj za uradno pobiranje prispevkov za zimsko pomoč.

Na sleherno vstopnico v kino in druga zabavišča boš moral ob nedeljah plačati poseben dodatek.

OSKAR STEINER

Tako se imenuje avstrijski vlakovodja, ki se je nedavno tega pošteno napil, preden je stopil na nočni brzovlak Salzburg-Monakovo D 961. Komaj izven postaje je brzec začel dirjati s 100-kilometrsko hitrostjo po nevarnih ovinkih in švigati tako noro skozi predore, da se je v vozovih vse prekopicavalo in so potniki gledali od groze. Ob progi so dirjali za Steinerjem policijski džipi in mu zaman mahal, naj ustavi.

Končno se je neki inženir zmislil, da so ukiniteli električni tok, in vlak je obstal sredi proge.

VSİ NAJ JIH POZNAJO!

V Združenih državah so vpeljali proti površnim in brezvestnim šoferjem novo sred-

stvo: kdor je bil zaradi nepravilne vožnje kaznovan, mora obesiti na vozilo *tablo z večjimi številkami, kot so običajne*. Tako policisti in vsi ljudje že na zunaj lahko spoznajo, kateri vozači so za varnost in življenje bližnjika nevarni, in da se je treba pred njimi posebno paziti.

Sredstvo je zelo preprosto, a učinkovito, ter bi ga morali tudi pri nas uporabiti.

VROČEKRVNI HRUŠČEV

Med sobotnim sprejemom v Kremlju na čast Gomulke je Nikita Hruščev zelo ostro napadel zapadnjake ter označil vojaški pohod Angležev in Francozov proti Sueškemu prekopu za navaden »roparski napad« na egiptovsko ljudstvo.

Med njegovim govorom so se zapadni diplomati v znak protesta dvignili s častnih sedežev in zapustili dvorano.

Dva dni zatem je Hruščev med sprejemom na poljskem veleposlaništvu ponovil svoje napade proti »zapadnim kapitalistom«.

Obrnil se je do tujih diplomatov in rekel: »Če nas vi, gospodje diplomati, ne ljubite, lahko naših vabil ne sprejmete in tudi ni treba, da nas vabite. Mi zaradi tega ne bomo žalovali. Toda od vas ni odvisno, da mi obstajamo in da je zmagala oktobrska revolu-

DA SE NE UDRE KLOP

V zapadni Nemčiji so pred dnevi imenovali za ministra pošte precej debelega časnikarja Ernesta Lemmerja. Novi minister sedi v parlamentu poleg vojnega ministra Strausa in trgovinskega Erharda. Klop so pa morali spodaj podpreti, ker vsi trije tehtajo štiri kvintale in pol.

Sicer bi se lahko zgodilo, da kar na lepem vlada — pade.

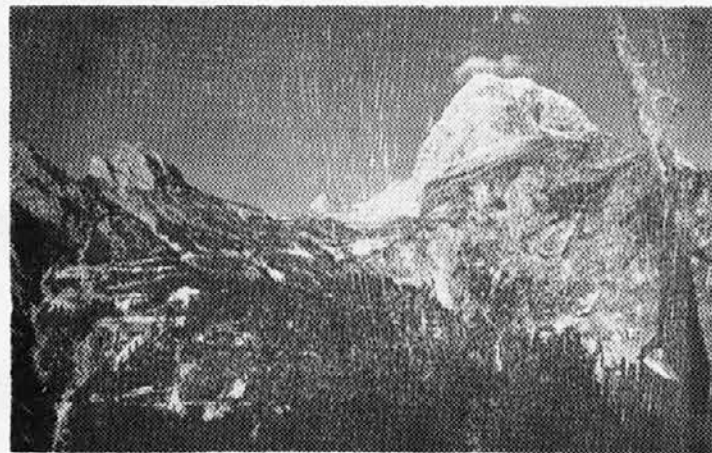
cija. Zgodovina se razvija, če vam je drago ali ne, v našo korist in naša naloga je, da vas pokopljemo. To je neizogibno, kajti mi smo prepričani, da bo naš družbeni sestav, to je socializem, slednjič premagal kapitalizem«.

Spet so diplomati zapustili dvorano.

Nekateri menijo, da so ti težki izpadi izraz nebrzdane in vzkipljive narave Nikite Hruščeva, drugi pa, da so politično preračunani. Hruščevu namreč stalinovci očitajo, da je postal preveč popustljiv in ga zato skušajo izpodrinuti. S svojimi napadi na kapitaliste hoče menda Rusom dokazati, da je slej kot prej neupogljiv in borben komunist.

HAMMARSKJOELD IN NASSER

Glavni tajnik Združenih narodov Hammarskjöld je sklenil z Nasserjem dva dogovora. Prvi se tiče mednarodnih oboroženih sil, drugi čiščenja zasutega Sueškega prekopa. Nasser je sporazumen, da pride v Egipt policija Združenih narodov, toda zahteva, naj se istočasno umaknejo iz Egipta francoske in angleške čete. Ravno tako je pripravljen sprejeti od Združenih narodov pomoč za čiščenje prekopa, toda le po odhodu Francozov in Angležev in s pogojem, da le bo pri tem delu zaposlen noben inženir iz teh dveh dežel.

PRVI SNĖG NA MANGRTU

Zakaj je izbruhnila kriza v komunizmu?

Nadaljevanje s 1. strani

ri, ki so bile mednarodni javnosti doslej nepoznane.

Za časa svojih dveh obiskov v Rusiji — je dejal Tito — je v razgovorih s sovjetskimi voditelji ugotovil, da imajo »popolnoma zgrešene pojme o razmerah v vzhodni Evropi, prav posebno pa o položaju na Poljskem in Madžarskem«. Tito jih je opominjal, naj pazijo, kaj delajo, a je bilo zaman.

Njegova opozorila so bila brezuspešna, ker so v vodstvu Sovjetske zveze na žalost medtem spet prevladali stalinisti in vsilili svojo voljo ostalim članom. V vodstvu torej ni edinstvi.

Ko je Tito podpisal s predstavniki Sovjetske zveze dogovor o popolni neodvisnosti Jugoslavije, je, kakor pravi, menil, da bo veljalo isto načelo tudi za ostale komunistične dežele v Evropi, toda v Moskvi so mislili drugače. Oni so si utvarjali, da zadostuje odpraviti »češčenje in vseмогоčnost vodilnih osebnosti, pa bo vse zlo popravljeno.

Prezrli so, je rekel Tito, da je tičal vzrok vsega zla v sistemu in da je bilo češčenje

osebnosti samo ena stran tega napačnega sistema v politiki Sovjetske zveze. Spremeniti je treba potemtakem sistem.

Mnogi komunisti v Rusiji in na zapadu — je poudaril Tito — »na žalost še zmerom mislijo, da se da vse rešiti s silo. To naziranje je popolnoma zgrešeno. Sila orožja ne koristi nič, kadar se upre vse ljudstvo, in do tega bo prišlo«, ako se ne spremeni sedanja politika Sovjetske zveze.

Da je to gledanje pravilno, je razvidno že po tem, da je sedaj začelo vreti tudi na Bolgarskem. Na nedavni seji osrednjega odbora ali centralnega komiteja komunistične stranke je, kakor beremo, 23 članov odkrito stopilo v vrste »titovcev«, to se pravi, da so se uprli odvisnosti od Moskve ter da zahtevajo tudi za Bolgarijo popolno državno neodvisnost.

Težnja po svobodi se torej širi z nezadržno močjo od naroda do naroda in Moskva bo morala to dejstvo brez odlašanja upoštevati, ako neče tudi v drugih komunističnih deželah doživeti isto, kar je v tem mesecu na Madžarskem.

Dopisi v Tržaškega

TRŽAŠKI OBČINSKI SVET

Pretekli torek je tržaški občinski svet razpravljal o znanem zakonu »703«, ki predvideva znatne poviške trošarinskega davka. Ker bi se po novih predpisih na novo obdavčili predvsem predmeti široke potrošnje, je večina svetovalcev bila mnenja, naj se novi zakon ne začne izvajati. Z 29 glasovi proti 26 je bil sprejet predlog, naj se o novem zakonu razpravlja po odobritvi občinskega proračuna za leto 1957. Za ta predlog je glasovala vsa opozicija in so vladajoče stranke prvič v 8 letih demokratičnega upravljanja ostale v manjšini.

Ker je generalni komisar Palamara nedavno tega izjavil, da ne bo preklical novega zakona, se zna zgoditi, da bo imenovan komisar, ki bo v tržaški občini uvedel nove predpise.

Ob začetku seje so svetovalci z večino glasov zavrnilo prošnjo, naj se razprava o independentističnem prizivu o poteku zadnjih volitev odloži do prihodnjega januarja.

NABREŽINA

Nedavno tega je v Uradnem listu izšel odlok, po katerem se vsa devinsko-nabrežinska občina zopet vključuje v območje okrajnega sodišča (preture) v Tržiču. S tem ukrepom so oblastva vzpostavila stanje, ki je vladalo do leta 1947, ko je stopila v veljavo mirovna pogodba z Italijo, obenem pa so sprejela zahtevo, ki so jo že več let postavljali odvetniški krogi v Tržiču in Gorici.

Ker menimo, da so oblastva s tem hudo škodovala koristim naših prebivalcev, smatramo za potrebno nekaj o tej zadevi spregovoriti.

Nabrežinska občina je bila že skoraj 10 let priključena tržaški preturi. Med tem časom so se prebivalci navadili opravljati svoje sodnijske zadeve v Trstu, kjer imajo na razpolago vse zemljiške knjige in kjer se nahajajo tudi vsi denarni zavodi. V Trstu so obenem vsi davčni ter drugi uradi, ki jih ljudje nujno potrebujejo za reševanje najrazličnejših poslov.

Kako vse naše vasi težijo k Trstu, nam jasno pričajo tudi vse prometne zveze. Te so namreč tako razporejene, da ne vodijo v Tržič, temveč pretežno samo v Trst. Marsikatera naša vas s Tržičem sploh nima prometne zveze.

Ena izmed najhujših posledic nenadnega ukrepa je, da bo odslej vse pravne zadeve 2. stopnje reševalo sodišče v Gorici, s katerim naši ljudje že davno nimajo nič skupnega.

S to spremembo so oblastva zašla v očitno protislovje. Čeprav namreč naša občina pravno pripada Tržaškemu ozemlju, bo njene sodnijske zadeve odslej reševalo tržaško oziroma goriško sodišče. Končno poudarjamo, da najnovejši ukrep najbrž ni v skladu z londonskim sporazumom.

Iz teh razlogov mislimo, da bi moral generalni komisar opozoriti pravosodnega ministra, naj svoj ukrep prekliče ter naj ponovno vzpostavi prejšnje stanje. Edino na ta način bodo učinkovito zaščitene koristi naših prebivalcev.

OPČINE

Naše naselje ter vsa bližnja okolica privabljata zlasti ob nedeljah in praznikih čedalje večje število meščanov, ki prebijejo tu svoj oddih. Izletniki se navadno ne ustavljajo le v domačih gostilnah, temveč se prav radi porazgube po lepi kraški gmajni, ki je zlasti jeseni zelo pestra in vabljiva.

Že večkrat smo se pritožili nad mestno občino, ki dovoli, da se že leta in leta odlagajo v razne doline ob poti za Fernetiče smeti iz vsega mesta. Poleti in spomladi se iz teh dolin širi obupen smrad, ki ne samo da odvrča številne izletnike, temveč resno ogroža tudi naše zdravje. Na ta način se iz mesta prenašajo bolezni, ki imajo prav v teh dolinah svoje pogubno žarišče. Čas bi zato bil, da bi prenehali odlagati v naši neposredni bližini smeti! Oblastva naj najdejo drug način za uničevanje odpadkov.

Te dni nas je obiskala huda ostra burja. Zima je, kakor so napovedali, zares pričela precej zgodaj.

IZ BOLJUNCA

Vse kaže, da se bo vprašanje našega kamnoloma v kratkem zadovoljivo rešilo. Podjetnik je namreč obljubil, da bo do 1. decembra uvedel vse zaščitne ukrepe, ki naj preprečijo, da bi ob razstreljevanju min ne letelo kamene daleč naokrog; obenem bo odpravljen oglušujoči ropot. Če lastnik ne bo držal besede, bo občina odpovedala najemniško pogodbo ter dala kamnolom enostavno zapreti.

S sklepom občine se vsi strinjamo, saj smo že tako predolgo morali trpeti zaradi brezsrčnosti podjetnika ing. Brussija.

RICMANJE

Te dni so se zaključila dela na cesti, ki gre od vasi do šole. Kjer je pot zelo strma, so postavili granitne kocke, drugod so jo pa lepo asfaltirali. Sedaj pričakujemo, da bodo temeljito uredili kanalizacijo, ker bi drugače močni nalivi cesto ponovno hudo poškodovali. Ko bo tudi to delo zaključeno, bodo asfaltirali še cesto od Loga proti Domju. S tem bo vprašanje naših cest zadovoljivo rešeno, kar predstavlja veliko korist za našo vas.

Z veseljem moramo danes poročati, da dela pri šolskem poslopju uspešno napredujejo. Pritličje je skoraj že dokončano in ga bodo v kratkem pokrili. Vse kaže, da smo se zadnjič nekoliko urezali, ko smo napisali, da bo zgradba po vsej verjetnosti dokončana šele 1958. leta. Če je kdo bil s tem prizadet, ga prosimo, naj oprost.

DEVIN

Pri nedeljski službi božji je devinski župnik g. Kretič pojasnil vernikom, zakaj italijanski ljudskošolski otroci nimajo letos verouka v šoli. Župniku je vstop v šolo še vedno zabranjen, čeprav so mu svoj čas šoiska oblastva obljubila, da bo to šolsko leto vendar smel poučevati krščansko nauk tudi v laški šoli. G. Kretič je izjavil, da te dolžnosti samo zato ne more izvrševati, ker je po rodu Slovenec. »To se dogaja«, je zaključil — »čeprav ne moremo trditi, da živimo na Madžarskem ali v Afriki«.

Italijanska oblastva prav te dni pretakajo

potokce solza zaradi usode ubogih Ogrov in se strahovito zgražajo nad tamošnjimi verskimi razmerami, sama pa zaradi pogubne nacionalistične miselnosti preprečujejo, da bi katoliški duhovnik poučeval Kristusov nauk v državnih šolah. Najprej naj bi naredila red v svoji hiši in šele nato bi imela moralno pravico deliti nauke drugim.

SMRTNA KOSA

V poslednjem hipu smo zvedeli, da je v Trstu iznenada umrl Silvester Pregarc. Težko prizadeti družini in sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

Pogreb bo v petek ob 14.30 izpred mrtvašnice glavne bolnišnice.

ZIMA JE PRIKIMALA

Okoli vseh svetih smo vsi pričakovali kot po navadi pravo »vahlno« vreme. Pozna jesen je pa kazala, da bo še prizanesla. Vendar smo se všteli. Štiri dni nam že piha burja okoli oglov. Toplomer se drži okoli ničle. V tržaški okolici je mrzav občutno pritisnil in se tudi bolezni oglašajo posebno pri starejših ljudeh. Po goriških vaseh se je zmrazil lotila zelenjave po vrtovih. V južni Italiji so pa take poplave, da je okrog Barija in Brindisija več vasi pod vodo in je tudi na stotine glav živine odneslo. Stari ljudje pravijo, da če zima dolgo odlaša, pride pa kasneje s tem večjo silo.

OBVESTILO

Bralce in naročnike opozarjamo, da se bosta uprava in uredništvo Novega lista v Trstu s 1. decembrom preselila v ul. Commerciale 5/I.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

V SOBOTO, 24. NOVEMBRA, OB 20.30
V SV. KRIZU
RADE PREGARC

Šagra

V SREDO, 28. NOVEMBRA, OB 20.30
V AVDITORIJU V TRSTU
KRSTNA PREDSTAVA
Robert Anderson

Čaj in simpatija

V NEDELJO, 25. NOVEMBRA, OB 16. URI
NA KONTOVELU
RADE PREGARC

Šagra

SLOVENSKI ODER PRIREDI
V PONEDELJEK, 26. NOVEMBRA, OB 20.30
V AVDITORIJU

Večer belih vrtov

veseloigro Janeza Prepeluha
Vabimo vse Slovence, da se udeležijo prireditve

Dopisi iz Goriške

ŠTEVERJAN

V torek preteklega tedna je izdihnila svojo plemenito dušo 74-letna gospa Alojzija Koršič. Pokojnica je bila dobra in skrbna mati ter verna in narodno zavedna žena. Doma je bila iz Gorenjega Cerovega. Bila je blagega in usmiljenega srca, kar vedo zlasti reveži iz briških vasi.

Pogreb, ki je bil v soboto, 17. novembra, je pokazal, kako zelo so jo Števerjanci in drugi Briči spoštovali. Saj je bila udeležba tako mnogoštevilna kot redkokdaj pri kakem pogrebu v naši vasi. Veliko ljudi je prišlo tudi iz bližnjih briških vasi v Jugoslaviji ter nekaj zastopnikov stavbenih delavcev iz Renč.

Pogrebne svečanosti je vodil domači župnik v spremstvu treh duhovnikov. Ko je šel sprevod mimo ljudske šole, so se od pokojnice poslovili vsi ljudskošolski otroci. V sprevodu smo opazili tudi župana Podveršiča in nekatere svetovalce ter zastopnike orožnikov in finančne straže. Na domu in grobu sta pokojnici v slovo zapela kar dva zbora: števerjanski in zbor iz Gorenjega Cerovega. Pri maši zadušnici pa sta oba zbora pela skupno.

Blagi pokojnici naj bo dobri Stvarnik bogati plačnik, vsem njenim bližnjim in daljnim sorodnikom pa izrekamo iskreno in globoko sožalje.

Števerjanci sedaj že živahno razpravljamo o bližnjih upravnih volitvah. Za zaupanje volivcev se potegujeta lista, ki ji je na čelu dosedanji župan Podveršič in lista občinske enotnosti, ki ji načeluje g. Štekar Slavko.

IZ DOBERDOBA

Naš zaščitnik je sv. Martin. Njegov letošnji praznik smo obhajali še na posebno slovesen način. Pripravili smo se nanj z lepo tridnevno. Razume se, da ni imela, kakor so nekateri jeziki klepetali, ta tridnevna prav nobene zveze z bližajočimi se volitvami, ki so sedaj tudi pri nas glavni predmet razgovorov naših prebivalcev.

Za pravičen in koristen izid teh volitev ni so potrebne nobene tridnevnice, ker smo Doberdobe in vsi ostali občinarji dovolj politično zreli, da vemo, kateri možje zaslužijo, da jim oddamo svoje glasove.

SOVODNJE

Sovodenjci smo v nedeljo slovesno praznovali dvestoletnico svoje farne cerkve ter 25-letnico, odkar je naša duhovnija postala samostojna župnija. Cerkev so naši pradedje zgradili 1756. leta.

V prvi svetovni vojni je bila porušena ter 1927. obnovljena po zaslugi rajnega župnika Butkoviča-Domena ter po njegovih načrtih. V župno je bila cerkev povišana 1931. leta.

V tem mesecu bo pri nas tudi nekaj zlatih porok. Vsem slavljencem, njihovim družinam in sorodnikom že vnaprej čestitamo.

Pri nas so v zadnjih dneh začeli deliti po 1 kg in pol sladkorja, 350 g surove ali 280 g pražene kave ter 1 liter olja na osebo.

Tudi pri nas se bosta borila za zaupanje volivcev pri upravnih volitvah dve slovenski listi in za pokrajinski svet dva slovenska kandidata. Nosilec list sta dosedanji župan Čestut Jožef in Karel Černic. Za izvolitev v

pokrajinski svet se potegujeta profesor dr. Macuzzi in domačin Andrej Pipan.

IZ PODGORE

Odkar sta v zapletene razmere podgorske predilnice posegla državno pravdnistvo in županstvo, se o tej zadevi manj piše in govori. Na dnevnem redu je le vprašanje odškodnine, ki so jo strupeni plini povzročili mnogim nasadam, povrtnini in zlasti vinogradom. Vse pa kaže, da si bodo morali kmetovalci priboriti odškodnino le s posebno tožbo.

Dela pri novem mostu čez Sočo so se zakasnila in ne bodo končana, kakor se zdi, že v tem letu. Sodijo, da sta za dovršitev vseh del potrebna še dva meseca.

ŠTANDREŽ

Letos smo vsi Štandrežci veselo in slovesno martinovali, ker je padel praznik sv. Martina ravno na nedeljo. Predpoldne je naše društvo neposrednih obdelovalcev zemlje priredilo razstavo kmetijskih strojev, kmetje so pa obenem razstavili na trgu pred cerkvijo svoje prideške, ki jih je blagoslovil g. župnik. Razstavljenе prideške so po svečanosti razdelili med razne dobrodelne zavode v Gorici.

DOLENJE

Vse Dolenjce je zelo razveselilo poročilo našega župana na zadnji seji občinskega sveta, da se je vendar srečno rešilo vprašanje našega vodovoda. Občina je namreč za to delo prejela državni prispevek 20 milijonov lir.

Lani smo v naši občini imeli kar štiri delovišča, pri katerih je bilo več časa zaposlenih 45 delavcev. Za izvršena javna dela je država prispevala nekaj nad 4 milijone, dva milijona pa občina. V kratkem bo novo delovišče začelo popravljati občinske ceste. Zaposlenih bo 10 delavcev 51 delovnih dni.

PLEŠIVO

Nedavno tega je tržaško gradbeno podjetje C.E.S.I.A. začelo gradnjo vodovoda do Plešivega in Subide. To gradnjo je omogočila krminska občina. S polaganjem vodovodnih cevi so pričeli pri šoli v Plešivem. Kljub izkopavanju vodovodnih jarkov pa ostane cesta v obe vasi odprta za promet z vsakovrstnimi vozili.

PRAZNIK DREVESC

V sredo so na Goriškem praznovali že običajni praznik dreves, ki se ga je morala udeležiti zlasti šolska mladina. Ob tej priložnosti so na Goriškem vsadili nekaj stotin mladik.

PRIREDITEV SNG V GORICI

Po mladinski igri »Janko in Metka«, ki smo se je Goričani z veseljem in v obilnem številu nedavno tega udeležili, nas je v nedeljo zabilo SNG (ki predstavi Gogoljeve »Ženitve«). Obakrat je bila dvorana tesno napolnjena od občinstva, ki je imelo že večkrat priliko spoznati, da razpolaga SNG z zares odličnimi igralci in igralkami. Vsi štirje Gogoljevi ženini, posebno pa še Joško Lukež in Sancinov Ževakin ter Gogoljeva nevesta Štefka Drolčeva nam ostanejo trajno v spominu. Zares smo hvaležni Gogolju, SNG in vsem igralcem »Ženitve« za prelepi umetniški užitek pa tudi blagodejen smeh, ki ga je v nas vzbudila ta šaloigra.

Goriški kandidati

V petek dopoldne so razne stranke v Gorici vložile svoje kandidatne liste. Enajst strank in 256 kandidatov se bori za 40 sedežev v občinskem svetu. Krščanska demokracija je z županom Bernardisom na čelu postavila kar 40 kandidatov. Za njimi pridejo Saragatovi socialisti z 38 možmi. Pri večini italijanskih strank nastopajo isti vodilni možje kot pri zadnjih volitvah. Zanimivo je, da bosta dve monarhistični stranki šli v volilni boj, menda obe za istega kralja. Svojo listo so to pot postavili tudi italijanski liberalci; na prvem mestu imajo grofa Douglasa Attensa, ki je za časa Nemcev županoval v Gorici. Na isti listi italijanske liberalne stranke kandidira tudi slovenski didaktični ravnatelj Lebani, po rodu Solkanec. Nennijevi socialisti so postavili na vrh liste starega, častitljivega slovenskega arhitekta Fabijanija, o katerem so ljubljanski dnevniki pred nedavnim pisali, da je umrl, ter v njegov spomin objavili lepe osmrtnice.

Italijanski republikanci in radikaleci nastopajo skupno pod vodstvom Stecchine in zdravnika Sussija. Na tej listi je največ starih Goričanov. Komunisti so ohranili Battija in Slovenko Selli (Selič) z Livade.

Na slovenski listi Slov. dem. zveze je na prvem mestu dr. Gušto Sfiligoj, znan po svojih surovih izpadih med zadnjo volilno borbo na Tržaškem. Drugi so še dr. Kacin, oče in hči, in prof. Kraner, mož in žena. Ljudje se šalijo ter se sprašujejo, kje so ostale še tete in strici in drugi sorodniki. Na isti narodni listi je prav tako dr. Macuzzi, čigar slovenski priimek se je prej glasil Makuc. Zadnja je Lista naprednih Slovencev, katere nositelj je dr. Mermolja. Sledi mu dosedanji občinski in pokrajinski svetovalec Rudi Bračuz, ki je stopil na listo kot neodvisen, nadstrankarski kandidat.

Slovinci nastopajo ločeno na 2 listah tudi v večini okrožij za pokrajinski svet. V enem kandidira kot pokrajinska svetovalka tudi študentka Marija Kacin.

SMRT SLOVENSKE UČITELJICE

Pretekli teden je po kratki bolezni umrla učiteljica g. Karmela Brajda por. Devetak.

Narodno zavedni in zaslužni ženi naj sveti večna luč. Njenemu soprogu dr. Devetaku ter vsem sorodnikom izrekamo iskreno in globoko sožalje.

PROGA GORICA - LJUBLJANA - BLEJ

Dne 15. novembra so vzpostavili redno avtobusno progo med Gorico in Ljubljano, ki se bo od 15. junija do 15. septembra podaljšala do Bleda.

V Ljubljano bo Ribijev avtobus vozil do 15. junija le vsak četrtek, medtem ko bo do Bleda vozil vsako soboto in se bo vračal v Gorico v nedeljo zvečer.

Do 15. junija bo avtobus odpeljal vsak četrtek ob 7. uri izpred Ribijeve postaje in se bo vrnil iz Ljubljane še isti dan v Gorico ob 19.45.

Ob sobotah pa bo ljubljanski SAP odpeljal izpred glavnega ljubljanskega kolodvora ob 6.30 ter se vračal iz Gorice v Ljubljano še isti dan ob 13.50.

Vožnja do Ljubljane stane 800 lir. Vožnja do Bleda pa 1.175.

Se enkrat poudarjamo, da bi ta avtobusna proga morala služiti tudi prometu s prepustnicami, kajti le tako se bo izplačala.

Akademsko-srednješolski klub »Simon Gregorčič« priredi v soboto, 24. novembra, ob 20.30 na sedežu ul. Ascoli 1/I GREGORČIČEVO PROSLAVO ob 50-letnici pesnikove smrti. Vljudno vabljeni.

Beneška Slovenija

PROSNID

Prosnid je gotovo najrevnejša in najbolj zapuščen vas v Beneški Sloveniji in je brez dvoma v še slabšem položaju kot rezijanska Učaja. Skozi Učajo gre sedaj vsaj lepa cesta iz Tarčenta na Žago. Prosnid leži 543 metrov nad morjem v mrtvem kotu ob državni meji med reko Nadižo in potokom Legrado.

Okraj državne meje imamo vasi Logje in Robedišče. Brž ko stopiš v Prosnid, spoznaš, da je tu prava revščina doma. Vse hiše so stare in neometane ter tesno zidane druga ob drugi po strmini, tako da iz vrat ene hiše lahko skočiš na streho spodaj stoječe druge hiše. Vse so več ali manj okajene od dima, ki čestokrat izhaja skozi vrata.

Pod vasjo je župna cerkev sv. Lenarta, kamor lahko prideš po silno strmi poti.

Mnogo vaščanov je v inozemstvu, doma jih je le okoli 500, ki se pretežno bavijo z živinorejo.

Vas spada pod občino Tipana, do katere imaš po strmih stezah tri debele ure hoje. Lahko bi jo povezali s cesto, ki vodi iz Tipane skozi Platišče v Breginj, saj je do mosta čez Nadižo, kjer je tudi obmejni prehod, komaj en kilometer razdalje. Cesta do bloka pa bi bila skoraj ravna. V tem primeru bi mogel vsaj zdravnik priti z avtom do Prosnida. Ljudje vedno prosijo, naj jim zgrade to cesto, a jih v Tipani, Vidmu in Rimu prav nič ne slišijo.

Ko ni bilo še državne meje ob Nadiži, so se hoteli Prosnjci ocepiti od Tipane in so prosili, da bi se združili z občino Breginj. Vse je pa bilo zaman, ker je Breginj spadal pod goriško pokrajino. Prebivalci se sedaj trudijo, da bi prišli pod občino Ahten (Attimis), ki je sicer tudi tri dobre ure oddaljena od Prosnida, a bi to bilo vendar boljše, ker vodi v Ahten vojaška cesta čez Subid. Ta pot je sedaj še pravcati potok in skoraj neuporabna, a slišali smo, da so nakazali tri milijone lir, da se popravi. Ker se pa revežev vsi kar le mogoče otepajo, niso tudi v Ahtnu preveč navdušeni za priključitev Prosnida. V Prosnidu je zlasti hudo, ko se pojavi kakšna teška bolezen. Po zdravniku gredo navadno v Tipano, a ga čestokrat ne najdejo, ker stanuje daleč v Njemah (Nimis), do koder so še tri debele ure hoje. Če se jim končno posreči spraviti zdravnika v vas, mora kravica iz hleva, da ga plačajo.

Poslanci in drugi politiki se za Prosnid zmenijo le pred volitvami, ko z obljubami kupujejo naše glasove. Naši ljudje pa nikomur več ne verjamejo. Pri zadnjih volitvah so »pokazali figo« tudi Kršč. demokraciji. Volili so le svoje kandidate in dosegli, da sedi v tipanskem občinskem svetu 6 njihovih svetovalcev namesto dveh. Kljub temu pa Prosnjci še niso uspeli, da bi si priborili cesto do nadiškega mostu. Zato se bo prej ali slej zgodilo, da bodo vsi svetovalci iz Prosnid

da izstopili iz občinskega sveta. Saj niso nič na boljšem kot Brezjanci, ki se občinskih volitev sploh niso udeležili! To so res žalostne razmere.

Letos je tudi Prosnid postal na praznik cerkvenega zaščitnika sv. Lenarta samostojna župnija. Dne 6. novembra je nadškofijski odposlanec ustoličil za prvega župnika naše fare dosedanjega vikarja. Ker je naša duhovnija spadala pod ahtensko župnijo, se je slovesnosti udeležil tudi ahtenski župnik z drugimi okoliškimi duhovniki. Z župnikom pa nismo Prosnjci nič kaj posebno zadovoljni, ker smo od njega pričakovali, da se bo nekoliko več pobrigal za revno ljudstvo in manj za politiko in raznarodovanje.

DREKA

»Nesreča ne spi«, pravi naš pregovor. Tako je 16. novembra zadela huda nesreča 35-letnega domačina Antona Trika, enega redkih naših mož, ki ni bil prisiljen oditi s trebuhem za kruhom v tujino.

Da bi si lahko nakupil nekaj sirka in obleke za zimo, je mož sekal v gozdu. Ker je hotel, da mu visoko drevo pade na določeno mesto, ga je vlekel v stran z vrvjo, toda podsekano drevo se je tako naglo zvrnilo, da se mu mladi mož ni mogel pravočasno izogniti. Njegovim klicem na pomoč, so se takoj odzvali bližnji delavci ter poskrbeli, da so ranjenca kmalu odpeljali v čedadsko bolnico.

Revežu je zlomilo obe nogi, pretrpel pa je tudi notranje poškodbe. Bog in zdravnik naj mlademu možu rešijo vsaj življenje.

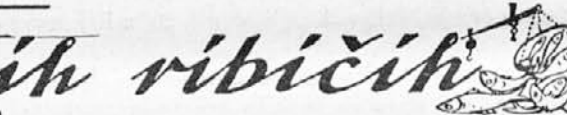

To je veselo delo in živ-zav! Vsakdo, ki je pomagal vleči mrežo, je dobil za plačilo kos ribe; večji ali manjši, to pa ni bilo odvisno od ribičev, marveč od tunov, če so se v obilnem številu zapletili v mreže.

Ko so si lepo vsak svoj del razdelili, je vse hitelo nazaj v vas. V pol uri je že dišalo po cvrtih ribah in dobri kraški črnini blizu in daleč. Proti zgodnjemu jutru so pa že Bibčeve, Johana, one od Angležev in druge ženske in dekleta zadele košare na glave in s knikom »ribe-ribe« šle tja proti Sežani, v Trst in po kraških vaseh, ki jih redijo morje, trta, najbolj pa znoj naših Kraševcev.

Zanimiv in hrupen je lov na tune. Njega dni je bil za kriške ribiče tudi zelo izdaten. Vendar je prava ribiška romantika le pri nočnem lovu. Takrat zamiglja po vsem tržaškem zalivu, od belih tržaških hiš pa do lagun Gradeža in tja do dolgo iztegnjenega Pirana na sto in sto lučk. Ob Svetem Ivanu se zdi, kakor bi se spustili roji krestnic nad vodo. Pa so le lučke ribiških ladij in čolnov, ki jih tiho poganja večerni veter s kopnega na visoko morje. Zdaj se ustavijo in zibljejo kot galebi nad gladino, zdaj jih spet sapica neslišno potisne malo naprej med valčke. Mrežo vlačijo za sabo in z močnimi lučmi iščejo, kje se prekopjavajo in skačejo srebrnoluskate ribice, da bi jih skoro pobožno in proseče zvabili v splet.

V še mračnem jutru se lučke pogasijo in ribiško brodogojstvo odproče, sedaj na pogon z nafto, proti domačemu bregu. Ko sonce vza-

7

R. B.

ja nad kraškimi rebri, so tudi kriški ribiči opravili svoje nočno delo. Če je bil lov obilen, je veselo in ozračje diši po cvrtju; morda pa ni bilo nič in tedaj slišiš, hm, tudi kletvico in trudni, od vetra in soli razorani obrazi ostanejo mrki.

»Veste, kogar je morje enkrat zvabilo«, mi je pred časom pripovedoval glavar »angleške klapce«, »se vedno vrača. Včasih ni nič, pa morje poje zmeraj lepo pesem«. Lepo pesem poje morje... Zato sem rad prikimal na povabilo, da drevi — dolgo je že tega — sedem s prijateljem Stankom v čoln.

NOČ NA ADRIJI

Poleten, mehek večer je bil. Po farah so trkljali, drugi dan bo nedelja. Z morja so še vele hladne sapice, ko pa se je žareča sončna obla potopila v gradeške zalive, se je veter sprevrgel. Pihalo je s suhega ven. To je čas, ko se ribiška jadra napnejo in čolni veselo režejo valove na odprto.

Tihna noč je legla na Adrijo, klet da jo pritiska na prsi in greje z materino ljubeznijo. S prijateljem sva se malo zakasnila, ker sva v vasi še kupovala pletenko vina in cigarete za fante v bragocu. Treba jim je kaj nesti, da bo riba plavala v vodi, vinu, in olju; trikrat mora plavati, taka je ribiška modrost.

Doli v portu ali v »mu« je bilo že vse pripravljeno, saj je zadnja ura v noč že skoro odzvonila. Po stopnicah je prisopihala Tončka in pravila, da je flota že odplula. Močno naj pohitiva, pa bova lahko še Bibce ujela,

ki nas bodo potegnili do Angležev. Zdaj pa kar v tek in v skok od brežine na brežino, da jih ne bova preveč mudila.

S ceste sva že opazila, da nam mahajo nasproti in nekaj vpijejo. Pa kdo bi zamudil prelep pogled na smaragdno morje, ki je odsevalo v srebru tisočerih zvezd. Brž dol po grušu!

Evo, zdaj smo že tu! Šest bark se pravkar pripravlja, da zdrsne iz portiča. Ribiči sedijo po nakopičenih mrežah in vrveh in čakajo na tista dva, ki nočeta na briškolo ali spat in gresta raje z njimi bedet in se premrazit. Kako bi ne, ko je pa že zdaj vse tako lepo, da kar zajame dušo.

Z bragoca skoči na suho glavar ribiške družine in krepko stisne roko: »Smo že spustili motor. Tam Bibci tudi. Hoj, gremo mi naprej?« »Na vrsti so Angleži«, se oglasi izpod laterne na koncu zida star ribič, nekak poveljnik porta, ki ne gre več ven in vse urejuje, da ni potem besed.

Na desni so Bibci, mi smo pri Angležih. Vsaka skupina ribičev ima svoj priimek. Zakaj in kako, sam Bog vedi. Skok v veliko barko in že počasi odproče bragoc na čelo vrste. Pogledamo si v oči: »Naši smo«, smo brž občutili, kot da sva tudi midva uda ribiške družine.

Vedno bolj besno se zaganja motor. Še tri deklice tečejo po stezi navzdol. V rokah ne-sejejo lempice. Iz njih se kadita ribji »brodet« in polenta, večerja za očete.

Pri glavnem jamboru se s Stankom utaboriva. Pletenke s črnino že varno čepijo med vrvmi. Nažgemo prve cigarete in posedemo po jadrovini.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Sovjetski pisatelji, svoboda in vest

Jean Paul Sartre je naznanil, da je prekinil vse prijateljske odnose s sovjetskimi pisatelji, ker niso našli besede graje in obžalovanja za nasilje na Madžarskem. Tudi iz drugih komunističnih držav se ni slišala besedica obsodbe za zločin, ki je bil storjen nad svobodo na Madžarskem. Le poljski pisatelj so si upali izraziti svojo vzajemnost z madžarskimi in njihovim narodom.

Moskovska »Literaturnaja Gazeta«, glasilo sovjetskih pisateljev, je šele 30. oktobra prvokrat omenila razvoj na Madžarskem v članku nekega Georgija Gulte, ki se je bil udeležil občnega zbora društva madžarskih pisateljev. Na zborovanju je opazil samo to, da so v večini govorov kazali zaskrbljenost za izgradnjo socializma in da so povsod naglašali svoje simpatije za Sovjetsko zvezo in leninizem. O razvoju na Madžarskem je pisal zelo previdno in boječe, tako rekoč od daleč, in prišel do zaključka, da je madžarski narod »za socializem«.

Sele 6. novembra je »Literaturnaja Gazeta« objavila pod velikim naslovom »Zmaga revolucionarnih sil na Madžarskem« članek, ki je popolnoma v skladu z uradnim sovjetskim mnenjem o madžarskih dogodkih.

Zaradi tega se zdi, da je imel Sartre prav, ko je prelomil prijateljske odnose s sovjetskimi pisatelji. Med Sartrom, ki spravlja ljudi v nevoljo z resnico, ker je pač nihče rad ne sliši, in med sovjetskimi pisatelji, ki vidijo samo tisto, kar želijo sovjetski generali, pač ne more biti mnogo sorodnega.

Vprašanje je, če so si zakrili sovjetski pisatelji oči iz strahopetnosti, ali ker jim ni dovoljeno izraziti tistega, kar mislijo.

Ni si mogoče misliti, da bi pri velikem narodu, kakor je ruski, ne bilo mogoče najti niti enega samega pisatelja, ki bi si upal drugače soditi o dogodkih kot vlada. Mnogi angleški in francoski pisatelji so napad Francije in Anglije na Egipt javno obsodili, a niti en sovjetski pisatelj ni javno odklonil sovjetskega napada na Madžarsko. To bi lahko bil dokaz, da se strinjajo z vsem, kar napravi sovjetska vlada, vendar je ta zaključek očitno prenegel. Med tisoči ljudi v Rusiji, ki pišejo, jih je gotovo precej, ki so si ohranili nekaj miselne samostojnosti in poštenosti. Če bi se bil oglasil vsaj eden, bi laže verjeli režimu, da vsi drugi odobravajo tisto, kar so storili Sovjeti na Madžarskem. Ker pa se nihče ni oglasil, je to znak, da se ni mogel oglasiti in da so sovjetski pisatelji prisiljeni k molku ter da morajo slepo verjeti vse, kar jim oblastniki rečejo.

Ce pa je temu tako, lahko vsi ruski pisatelji vržejo proč svoja peresa ter se lotijo drugega poklica. Njihovo pisanje nima smisla in pomena, ker je zlagano. Vsaka literatura, ki ni porojena iz svobode ali iz protesta proti nasilju, je zlagana, ker prikazuje stvarnost drugačno, kot je v resnici. S tem ni rečeno, da je brez literarne vrednosti vsaka povest in pesem, ki izide v Sovjetski zvezi, ali da ni v nobenem kritičnem eseju pametne in veljavne misli. Toda vsako tako delo vzbuja upravičen dvom, da bi bilo nabitelj zasnovano in napisano drugače, če bi se bil čutil pisatelj svobodnega. Koliko stvari zaradi strahu pred nasiljem ni bilo napisanih in koliko

stvari je napisanih drugače, kot bi bile, če bi se njihovi avtorji počutili svobodne in brez moreče zavesti, da ne smejo napisati vsega tistega, kar bi radi. V takih razmerah izgubi pisatelj svojo pravo vlogo v narodnem občestvu in v človeški družbi. Postal je le dvorski pevec, ki slavi velika dejanja svojih gospodov, pa četudi so zločinska. Odrči se je moral svojemu ponosu in svoji vesti ter pisati tako, kakor zahtevajo od njega, in zato nima pravice, da bi ga smatrali za pravega pisatelja in umetnika, ampak samo za birokrata ali nekakega strokovnjaka jezika in sloga, ki stremlje za tem, da si to dvoje čimbolj izpopolni in se tako uvrsti med »najboljše predstavnike sodobne sovjetske literature«.

Dokler bodo sovjetski pisatelji igrali vlogo dvornih pevcev, ki jim ni dovoljeno niti toliko ironije, humorja in poezije, kot smo ga srečevali v srednjem veku, tako dolgo ruski narod pač ne more pričakovati večje svobode.

Pisatelji so namreč tisti, ki bi morali najprej začitati sramoto in težo suženjstva in se mu upreti. Dokler pa ti strahopetno molče, tako dolgo tudi od drugih ni pričakovati, da bi se zavedli svojega suženjstva in se mu uprli.

Knjige „Mohorjeve družbe“

Te dni razpošiljajo letošnje knjige celovške Mohorjeve družbe. Poleg koledarja dobe naročniki še naslednje knjige: večerniško povest Krista Srienca »Pastir Cirila«, drugi del zgodovine koroških Slovencev Frana Erjavca, ki je dokazal s tem delom ne-

Povsod enako

Neki časnikar je priredil anketo med večjim številom italijanskih pisateljev, da bi zvedel, če lahko žive samo od svojega pisateljskega dela. Z nekaterimi od tistih pisateljev, ki žive v Milanu, je sam govoril, na primer z Vittorinijem, Riccardom Bacchellijem, Dinom Buzzatijem in pesnikom Montalejem, k drugim pa je poslal svoje prijatelje, posebno k tistim, ki žive v drugih mestih. Če niso mogli govoriti s pisatelji samimi, so se pozanimali za njihove razmere pri njihovih znancih.

Anketa je ugotovila, da skoro noben italijanski pisatelj ne more živeti samo od svojega pisateljskega dela. Položaj italijanskih pisateljev je torej tak kot skoro v vseh drugih evropskih deželah. Edna izjema med izprašanimi pisatelji je Riccardo Bacchelli. Ta je dejal, da živi od svojih romanov.

Vsi drugi si morajo pomagati s časnikarskim delom, s profesuro ali s čim drugim. Največ jih je seveda časnikarjev. Časnikar je tudi znani pisatelj Dino Buzzati, ki pa je izjavil, da bi si tudi upal živeti od samega pisateljstva.

Italijanski pisatelji torej niso nič na boljšem od slovenskih.

KULTURNI STIKI

V Ljubljano so v nedeljo pripotovali trije znani pisatelji iz Kitajske. Sestali se bodo s slovenskimi književniki in si bodo ogledali kulturne zanimivosti Slovenije.

Neka nemška založba v Stuttgartu je začela izdajati prevode slovenskih pisateljev. Izšla so že nekatera dela Miška Kranjca, Tavčarjevo »Cvetje v jeseni« in Cankarjevo »Pohujšanje v dolini šentflorijanski«. Sledili bodo prevodi tudi drugih pripovednikov.

verjetno pridnost, in pa življenje svetnikov »Živi Kristusov evangelij« (drugi del), ki ga je napisal dr. Filip Zakelj, ter »Naše zdravilne rastline« dr. Franceta Mihelčiča. Za otroke je poskrbljeno s ponatisom povesti »Kozamurnik«, ki je nekak predhodnik današnjih slikanic, a jih še v vsakem pogledu daleč prekaša. Izšle so tudi »Šmarnice« pod naslovom »Vzgoja v krščanski družini«.

Ni pa še znano, kdaj bo začela razpošiljati svoj precej bolj pičli knjižni dar celjska Mohorjeva družba, ki danes ne razpolaga več z lastno tiskarno. Zato tiska svoje knjige z veliko zamudo. Vse tiskarne so namreč preobremenjene z drugim delom. Prihodnje leto bo izšla pri celjski Mohorjevi družbi nova povest oziroma kratek roman Alojza Rebule, ki bo prikazal usodo kraške vasi v tržaški okolici v času od prve svetovne vojne pa skoro do današnjih dni.

M. Z.

KULTURNE VESTI

Ljubljano je obiskal pretekle dni tudi vzhodno-nemški pisatelj Jan Petersen. Medtem ko so obiskovali prejšnja leta Jugoslavijo predvsem francoski in drugi zahodni književniki, je letos spet vrsta na pisateljih z Vzhoda, saj so nedavno obiskali Jugoslavijo in tudi Slovenijo tudi že bolgarski, češki in poljski pisatelji.

Znani slovenski geograf prof. Anton Melik je izdal pri Državni založbi Slovenije »Amerika in ameriška Slovenija«, v kateri je opisal svoje vtise z obiska v Združenih državah. To je eden izmed zelo redkih potopisov v sodobni slovenski književnosti, ker slovenski pisatelji najbrž zaradi revščine niso nikoli mnogo potovali.

Te dni je poteklo 60 let, odkar je bila v Ljubljani in najbrž v Sloveniji sploh prva filmska predstava. Predvajali so prvi film, ki ga je posnel enajst mesecev prej iznajditelj filma Lumière v Parizu. Prikazoval je razne prizore z ulice, na železniški postaji itd.

Med najbolj plodovitimi pisatelji v Jugoslaviji je Milovan Djilas, ki je napisal od leta 1954 že tri knjige, med njimi debel zgodovinski roman. V zaporu je baje najprej zahteval peresnik, tintnik in papir.

Italijanski levičarski romanopisec Vasco Pratolini, ki je znan tudi pri Slovencih po svojem romanu »Kronika ubogih zaljubljenec«, je javno izrazil svojo vzajemnost s poljskimi in madžarskimi pisatelji. V Italiji so ga imeli za komunista. Isto je storil tudi Elio Vittorini.

Te dni bodo odprli v Razstavni palači v Rimu veliko razstavo evropske umetnosti 17. stoletja. Prirejena bo pod pokroviteljstvom Evropskega sveta in italijanskega ministrstva za prosveto. Umetnine so posodile galerije iz vse Evrope.

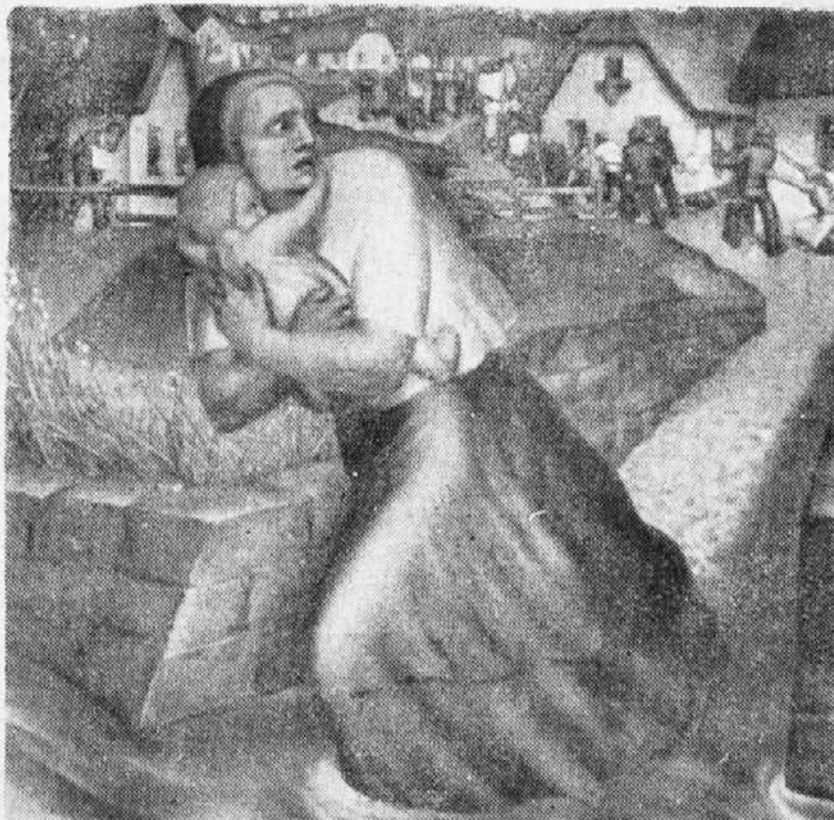
O smrti pesnika Lorce

Med najhujše sramote Frankove fašistične vladavine je treba šteti, da je pred leti dal zahrbtno umoriti velikega pesnika Lorce. Te dni je španski literarni list »Estafeta Literaria« povzročil zgražanje po vsej kulturni Evropi, ker je prinesel članek, v katerem skuša prikazati umor pesnika Garce Federca Lorce kot stvar osebnega maščevanja, ki ni imela nič skupnega s politikom.

Razni pogumni španski in tudi tuji književniki so pa zadevo raziskali in ugotovili, da je dal Lorce umoriti falangistični general Valdès, mestni poveljnik v Granadi. Usmrtil je opravil sedanji poslanec Ramon Ruiz Alfonso, bivši stavec, ki je bil za umor največjega modernega španskega pesnika nagrajen s tem, da so ga napravili za ravnatelja neke tiskarne.

Značilno je, da Frankov režim dvajset let po Lorcovem umoru še vedno ni ukazal sodne preiskave, da bi ugotovil krivce, medtem ko je priredil že nešteto drugih preiskav in procesov.

Izdajatelj »Estafete Literaria« so vidni falangistični odličniki, ki jim je pač mnogo na tem, da bi oprali svoj režim tega črnega kajnovga madeža.

TONE KRALJ: BEGUNKA

GOSPODARSTVO

NAJPOGOSTEJŠE VINSKE NAPAKE

Mlada vina imajo večkrat kako napako, zaradi katere vino ni tako, kakršno bi moralo biti. Napake moramo odpraviti pred ali vsaj med prvim pretakanjem, ki ga navadno izvedemo pred božičem. Najpogostejše napake so naslednje:

VINO SPREMINJA BARVO

Ta pojav je zelo razširjen in nanj naletijo, če ob trgatvi nismo rabili metabisulfita ali nismo posode pravilno zveplali. Dogaja se, da je vino v sodu navadno sicer lepo in pravilno, a da spremeni barvo, če ga več časa držimo v steklenici ali v kozarcu. Tej napaki so podvržena bela vina. Pod vplivom zraku namreč porjavijo beljakovine, ki so raztopljene v vinu; tako nekako, kot porjavi železo na zraku. Če te napake ne odpravimo, bo vino polagoma izgubilo svoj prijetni okus.

Zato mora vsak kletar preizkusiti, ali ima vino stanovitno barvo. Najlaže to opravi, če vzame iz soda kozarec vina in ga opazuje. Če se vino v 48 urah ne spremeni, pomeni, da je z njim vse v redu. Če pa vino postane rjavkasto, temnejše in tudi bolj motno, je podvrženo rjavenju. To napako odpravimo prav lahko. Navadno zadostuje, da v hl vina raztopimo po eno kocko enososine ali 10 gramov kalijevega metabisulfita. Po 8 dneh ponovimo poskus in, če se izkaže, da vino še nima trepne barve, dodamo na hl še po eno kocko enososine ali 5 gramov metabisulfita. V prav redkih primerih — če je bilo grozdje precej gnilo — bo potrebno dodati še v tretje eno imenovanih sredstev proti rjavenju. Če vino prav malo porjavi in to šele po 36 urah, zadostuje, da pred pretakanjem nekoliko zažveplamo sode; sežgemo azbestove žveplene trakce ali kolesca v posodah, kamor bomo vino pretočili. Vina, katerim smo dodali čistege metabisulfita, moramo v dveh tednih pretočiti; ako pa smo dodali enososine, lahko s pretakanjem počakamo tudi mesec dni. Če pa smo rabili enososino ali metabisulfit, ne smemo žveplati sodov z azbestnim žveplom.

OKUS PO SODU OZIROMA PO PLESNI

Ta napaka je nekoliko hujša od prejšnje. Okus po sodu moramo vsekakor spraviti iz vina. Pri črnih in pri motnih belih vinih ga odpravimo s kletarskim-enološkim oljem ali svežim olivnim, pri bistrim belih vinih pa z oljem ali tudi s kemično čistim ogljem (epinitom). Količina olja in oglja je odvisna od jakosti okusa po plesni. Največkrat bo zadostovalo 1/2 litra olja na hl, v hudih primerih pa je potreben tudi liter. Oglja je potrebno v milih primerih po 50 gramov na hl, večasih pa tudi po več kot petkrat toliko. Oglje učinkuje tako, da pobere plesen iz vina in se vse skupaj poleže med drožje, olje pa se s plesnijo vred dvigne na površino. Če smo rabili oglje, ne smemo pri pretakanju držati pipe premočno odprte, ker bi v tem primeru močni curek potegnil s seboj tudi del drožij. To je posebno važno, če je v sodu samo še malo vina. Če pa smo rabili olje, smemo skozi pipo odvzeti le 9/10 vina, zadnjo desetino pa z oljem vred spravimo v pletenko, kjer se po 4 do 5 dneh olje zopet zbere na vrhu. Iz pletenke ga spravimo takole: Z gumijasto ali s

kako drugo cevjo podaljšamo ličko rep, tako da skozi plast olja seže do vina; če v lij zlivamo vino, se olje dvigne ter izteče pri ustju iz pletenke. To olje lahko uporabimo kot mazilo.

Če za odpravo plesnivega okusa iz vina rabimo olje ali oglje, moramo v vsakem primeru najprej vino pretočiti; šele nato lahko primešamo dotična sredstva, ker bi drugače vino zmešali z drožjem.

Na enak način ravnamo tudi z vini, ki imajo kak drug neprijeten duh ali okus.

VINO NIMA DOVOLJ BARVE

Včasih bela vina nimajo dovolj barve, ker so takih sort ali ker smo pri vinu uporabljali rastlinsko oglje, ki vino nekoliko razbarva. Črna vina navadno nimajo dovolj barve zaradi tega, ker so takšne sorte (merlot!) ali ker so premalo časa kipela na tropinah.

Za ojačanje barve belih vin si lahko sami preskrbimo potrebno sredstvo: prežgani sladkor. Na šibkem ognju pražimo v ponvi navadni sladkor, ki se topi in karamelizira ter končno sili v zrak. V tem trenutku zlijemo na sladkor nekoliko vrele vode, ki ga raztopi in s tem je barva napravljena. Na pol kg sladkorja zlijemo liter vode. Tako pripravljeno barvo dolijemo vinu in premešamo. Priporočljivo je, da dodajamo te barve le malo po malem, ker večkrat lahko zadostuje le majhna količina.

v Sportni pregled

XVI. OLIMPIADA ZADNJE PRIPRAVE

Na melbournska letališča so v preteklem tednu dospeli zadnji športniki. Odsotni bodo le Švicarji, ker niso mogli najti letala, da bi se odpeljali v daljno Avstralijo. Izredno slabo vreme je močno oviralo zadnje priprave atletov in motilo njih tekmovanja. Zanimiva so bila razna srečanja v waterpolu, v katerem so se odlikovali posebno Madžari, Jugoslovani in Italijani. Ruska košarkarska ekipa pa je z visokim številom košov porazila domačine. Tudi ruski nogometaši so se dobro odrezali, ker so premagali Avstralce kar s 15:1. Američan Davis je potolkel svetovni višek v teku na 110 metrov z ovirami. V Melbourne je te dni dospel tudi predsednik Mednarodne olimpijske zveze Brundage, ki bo otvoril 52. olimpijsko zasedanje. Pred pričetkom iger se vsi sprašujemo, ali bodo Američani še tako uspešni, kot so bili v Helsinkih. Njihovi najresnejši nasprotniki so prav gotovo Rusi ter tudi nekatere druge države.

OLIMPIJSKI FAVORITI

Atletika — Atletska tekmovanja vzbujajo največjo pozornost. Ker so se vsi atleti temeljito pripravili, se bodo v vsaki disciplini vodile ostre borbe. Pomembno bo srečanje med ZDA in SZ, ki sta v tej športni panogi pravi veselili. Za zlata odlikovanja se bodo pa prav gotovo potegovali tudi manjši narodi. V moških disciplinah bodo seveda najuspešnejši Američani, posebno na kratkih progah, v tehkih z ovirami, v skokih ter v metih. V daljših razdaljah se bodo Rusi borili z Madžari, Angleži in domačini. V ženskih disciplinah pa se bodo odlikovale Rusinje.

Plavanje — Plavalna tekmovanja bodo po svoji zanimivosti enakovredna atletskim tekmam. V tem športu se bodo srečale kar tri veselice: ZDA, Japonska in Avstralija. Američani so na vseh dosedanjih igrah pokazali svojo premoč in so tudi letos prvovrstni plavalci »razburkali valove« z izrednimi svetovnimi časi. Tiho, a temeljito so se letos pripravljali Japonci, »gospodarji« Tihega oceana. Največ kolajn namerava osvojiti Avstralija. Tem trem šport-

Za barvanje črnih vin lahko uporabljamo ali rdeči Bordò v prahu ali pravo vinsko barvo enocianin, katero pridobivajo iz lupin močno barvanih grozdnih sort. Drug način je, da vino premešamo z močnejše barvanim. Če je vino določeno le za domačo uporabo, lahko okrepimo barvo na poljuben način. Ako pa je določeno za prodajo, ne smemo rabiti Bordò rdečila, niti ne smemo držati barvanega vina v kleti. Bordò rdečila rabimo navadno po 10, največ 20 gramov na hl, tekočega enocianina po 1/2 do 1 in 1/2 litra na hl; enocianin v prahu ni praktičen. Barvamo pa samo pretočena vina.

Črna vina lahko barvamo samo po prvem pretakanju, ker do tega časa je vino še v povrelem stanju in barve ne sprejme, temveč jo odloži med drožje.

Vlačljivost in kisanje vin ne spadata med vinske napake, temveč med vinske bolezni, o katerih bomo razpravljali enkrat prihodnjic.

TOVARNA

Princič

KRMIN - CORMONS

TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t. d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

nim velikanom stoje nasproti Madžari, Francozi in tudi Rusi. V ženskih disciplinah pa bo imel odločilno besedo »stari kontinent«.

Waterpolo — V tem športu se bodo vodile zanimive tekme, ker med favorite sodijo mnoge države. Na prvem mestu bodo verjetno Madžari. Sledijo jim Jugoslovani, Rusi, Američani, Italijani in Romuni.

Nogomet — Ker so odsotne številne odlične državne reprezentance, kot je Madžarska, je turnir zgubil mnogo na ugledu. Zlato kolajno bo zanesljivo osvojila Rusija. Pomembno vlogo bosta pa gotovo igrali mlada ekipa Jugoslavije in močna reprezentanca Bolgarije.

Košarka — V tem športu bodo ZDA nedvomno prve v končni lestvici. Med najboljše sodijo nadalje Rusi, Brazilci in Francozi.

Hokej na travi — V tem športu se posebno odlikujejo Indijci, ki so na prejšnjih olimpiadah odnesli precejšnje število zlatih kolajn. Edino njihovi »bratrance« iz Pakistana, bi jim znali ogroziti prvo mesto. Za tretje mesto se bo bila ostra borba med Angleži, Belgijci in Nemci.

Kolesarstvo — Tu so favoriti Italijani, in sicer bodisi na cestni dirki, bodisi v tekmah na dirkališču. Njihovi resni nasprotniki so Belgijci in Francozi.

Telovadba — V tem zahtevnem športu je daleč najmočnejša Sovjetska zveza. Odlikovali se bodo nadalje verjetno telovadci Češke, Nemčije in ostalih držav onstran železne zaves.

Sabljanje — Kot vedno bodo tu tudi letos prevladovali Italija, Francija in Madžarska.

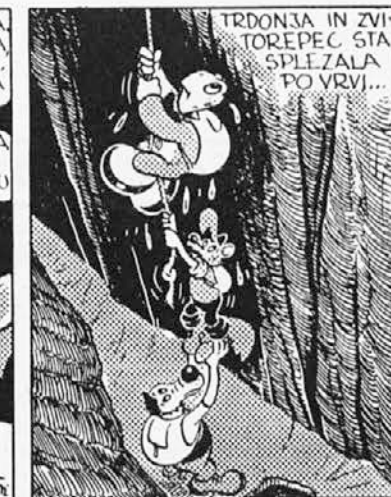
Boks — V desetih disciplinah bo sodelovalo kar 200 boksarjev iz 40 držav. Kakor vedno bodo tudi to pot prednjačili Američani, čeprav niso prav v najboljši moči. V zadnjem času je v boksu napredovalo mnogo držav, posebno Poljska. Na zmago upajo tudi Angleži, Italijani, Rusi in Madžari.

Rokoborba — Turki si hočejo letos zopet pridobiti ugled, ki so ga slabi izidi v Helsinkih močno omajali. V tej kruti športni disciplini se odlikujejo mnoge države, kot so: SZ, Švedska, Finska in Madžarska.

(Nadaljevanje na 10. strani)

15

Za
naše
naimališe
Trije
hribolazci

Dolga je bila pot...

I

Mlada zdravnica dr. Andra Ferlen je s prožnimi koraki hitela proti vходу bolnišnice. Nekoliko se je zakasnila. Profesor Gravina je bil običajno ves iz sebe, če zdravniki vseh odsekov niso bili točno navzoči pri jutranjem pregledu.

V Andrini sobi je stal šopek rož. Ko ga je Andra ugledala, se je nasmehljala. Brž si je oblekla beli plašč in stopila k pisalniku, da vzame beležnico. Komaj se je odpravila, je že na steni zasvetila zelena lučka, znamenje, da jo profesor Gravina pričakuje.

Profesor ji je v zbornici ponudil roko, ostalim je samo pokimal. Andra se je ozrla po krogu in zapazila, da nekdo manjka: dr. Davo Ravlin. Sreče ji je začelo hitreje utripati. Čemu ni Davo točen? Profesor se bo spet jezil!

Doktor Gravina je nalašč pogledoval na zapestno uro. »Mislim, da je že čas za pregled«, je rekel in se odpravil k vratom. Okrog usten se mu je zarezal znak nevolje, ki je izginil šele, ko so stopili v bolniško sobo.

Andrine misli so vedno uhajale drugam. Prav truditi se je

morala, da je sledila profesorjevim besedam. Mislila je na Dava, ki ji je še sinoči obljubil, da bo danes prav zares točen.

Ko so zdravniki šli za profesorjem v drugo nadstropje, je Andra opazila, da je Davo pravkar zavil iz glavnega vhoda na dvorišče. Posrečilo se mu je, da se je neopazno pomešal med gručo tovarišev. Profesorju Gravini pa ni nič ušlo. Motil se je Ravlin, če je mislil, da je šla nevihta mimo njega.

Ko je bil pregled končan, je profesor, ne da bi Dava pogledal, dejal: »Rad bi z Vami govoril, gospod Ravlin. Pridite ob enajstih v mojo sobo.«

Davo je molče prikimal. Andra in Davo nista mogla spregovoriti besedice, ker sta morala vsak na svoj oddelek. Šele kasneje je Davo obiskal Andro v njeni sobi. Komaj je zaprl vrata, je živčno segel po zavoju s cigaretami.

»Zakaj si danes spet prepozno prišel, Davo?«, mu je Andra očitala. »Kaj se res ne moreš navaditi, da bi vsaj k pregledu prišel točno?«

»Saj sem hotel«, je odgovoril, »toda je že tako, da, kadar pogledam na uro, je prepozno.«

Pri tem se je tako mladostno in prešerno zasmel, da mu je Andra morala oprostiti.

Mladi zdravnik je sedel na pisalno mizo in je gledal Andro tako prodorno, da jo je (kar rdečica spreletela.

TEDENSKI KOLEDARČEK

25. novembra, nedelja: Katerina
 26. novembra, ponedeljek: Konrad, Januša
 27. novembra, torek: Virgilij, Bernard
 28. novembra, sreda: Gregorij III., Jakob
 29. novembra, četrtek: Saturnin
 30. novembra, petek: Andrej, Andraž
 1. decembra, sobota: Marijan

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 21. novembra si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	637—639 lir
avstrijski šiling	23—23,75 lir
100 dinarjev	73—78 lir
100 francoskih frankov	152—156 lir
funt šterling	1620—1660 lir
nemško marko	145,50—148,50 lir
pesos	18—20 lir
švicarski frank	148—149 lir
zlato	735—742 lir
napoleon	5275—5375 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 25. novembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Slovenski zbori; 19.15 Velike ljubezni; 20.30 Thomas: »Mignon«, opera v 3 dejanjih.

Ponedeljek, 26. novembra, ob: 13.30 Straussove skladbe; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Znanost in tehnika; 21.15 Vokalni kvartet Večernica; 22.00 Slovenske balade.

Torek, 27. novembra, ob: 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Slovenski oktet; 20.50 Gotovac: Simfonično kolo; 21.00 Whatsley: »Srebrna poroka«, igra v 1 dejanju — igrajo člani Radijskega odra.

Sreda, 28. novembra, ob: 12.55 Hrvatske pesmi poje Anđelka Nežič; 18.30 Pisani balončki; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Vokalni tercet Metuljček; 21.00 Obletnica tedna; 22.00 Liki in izpovedi sodobnih italijanskih književnikov.

Četrtek, 29. novembra, ob: 19.15 Sola in dom; 21.00 Dramatizirana zgodba — M. Jeras: Dunajske povesti — »Konstanca«; 22.00 Iz zgodovine verskih gibanj v Italiji.

Petek, 30. novembra, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Vokalni kvintet; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Iz svetovne književnosti in umetnosti.

Sobota, 1. decembra, ob: 16.00 Utrinki iz znanosti in tehnike; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 21.00 Teden po Italiji; 21.15 Zbor slovenske filharmonije; 21.35 Blaž Arnič: Koncert za violino in orkester; 22.12 Operetni odmevi.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 316: Imam kis iz samega vina. Pravim ga tako, da na kis dolivam ostanke vina, mnogokrat tudi motno vino. Ko sem proti luči gledal poln kozarec kisa, sem opazil, da pri kraju nekaj miglja: so kačicam podobne živalice, katerih je vse polno. Ali je tak kis užiten ali ne?

Odgovor: Če uradniki zdravstvenega urada dobe tak kis v trgovini, ga zaplenijo in prodajalcu naprtijo še občutno kazen. Zato mora biti ves kis (v trgovinah) pasteriziran, to je razkužen. Vaš kis ni sicer zdravju škodljiv, a je za uživanje odvraten. Živalicam pravimo kisove jeguljice — italijanski »anguillette« — a kaj so v resnici, ni še dognano. Najbolj verjetno so to ličinke nekih kisovih mušic. Vaš kis razkužite s prekuhanjem. Najbrž ga držite v posodi, ki ima na dnu že več let staro matico. Če je tako, morate matico zavreči in posodo temeljito oprati. Nato lahko zopet pripravljate kis po starinavi, vendar naj bo posoda pokrita z gosto mrežo.

Vprašanje št. 317: Lansko zimo sem čital v »Novem listu«, da se vino, ki se je nalezlo žveplena vodika, popravi z rastlinskim ogljem (eponit). Prosim, kako se to oglje imenuje po italijansko, ker sem ga iskal po Trstu, a ga nisem našel. Nihče me ni razumel. Kje se dobi?

Odgovor: Če je takega vina malo (ljudje pravijo, da smrdi po gnilih jajcih), je navadno dovolj, da ga dobro prezračimo: prelivamo ga iz kotlovinaste v kotlovinasto posodo (kotel za polento!). Če pa je vina mnogo, so potrebna druga sredstva, kot n. pr. rastlinsko oglje, katerega vzamemo po 60 do 80 gramov na hl. To sredstvo lahko dobite tudi doma, če pogasite goreče oglje iz sladkih drvi, to je od listavcev. Pogašeno oglje moramo potem zdrobiti v moko. V trgovini ga najdeš pod imenom »carbone vegetale« ali »carbone deodorante«. Navadno so ga prodajale vse večje drogerije. Če bi ga v Trstu ne mogli dobiti, pišite podjetju »Vinoagraria« v Gorici, Piazza Vittoria 4.

Vprašanje št. 318: Nameravam vsaditi trte, in sicer v razdalji 50 cm. Ali so pregoste? Katera je normalna razdalja in katera je najmanjša?

Odgovor: Razdalja med trtami v sklenjenih nasadih je odvisna od sorte trt, od lege zemljišča in od obdelovalnih sredstev. Nekatere sorte ne postanejo nikdar močne, zato so pa lahko gostejše. Druge močno rastejo in jih zato držimo bolj redke. Če obdelujemo vinograd samo ročno, so trte lahko gostejše, če pa uporabljamo za okopavanje in škropljenje stroje, morajo biti trte redke. Ko so pred 50 leti začeli obnavljati vinograde na ameriški podlagi, so se držali večinoma razdalje 120 x 100, to se pravi, da so bile vrste 120 cm narazen, trte v vrstah pa 100 cm. To razmerje se je dolgo držalo, a so vinogradniki polagoma uvideli, da so taki nasadi pregosti, ker ostanejo trte šibke in take ne morejo mnogo roditi. Čedalje bolj se je uveljavljala razdalja 150 x 120. Danes, v dobi motorizacije, je tudi ta razdalja preozka. V novih nasadih sorte »tokajec«, ka-

terega se v naših krajih največ sadi, so zadnje razdalje 250 x 150, to je dva in pol metra med vrstami in meter in pol v vrstah. Take nasade z lahkoto obdelujete in negujete s stroji in pridelek je zelo bogat: na vsaki trti pridelala 10 in tudi več kg grozdja. Razdalja 50 cm ni na noben način priporočljiva, normalne razdalje pa ni, ker je moderno vinogradništvo predvsem zaradi motorizacije krenilo na nova pota.

Vprašanje št. 319: Mislim kupiti hišo za 3.500.000 lir. Rad bi vedel, kakšni so stroški za IGE, za prepis, notarja itd.

Odgovor: Za kupno prodajno pogodbo 3.500.000 lir Vam bo notar računal približno 35.000 lir. Nadalnjih 10 tisoč boste potrošili za vknjižbo. Od zgornje vsote boste morali plačati 2% hipotekarnega davka (tassa ipotecaria) in še registrski davek. Ta znaša do 1 milijona 2%, od 1 milijona dalje pa 5%. Dodatni davki pa znašajo 1½%. Če zračunate vse stroške, boste videli, da znašajo okoli 325.000 lir.

Zgornji podatki veljajo za nad 4 leta staro poslojje. Če je hiša nova, se registrski davek zniža za polovico. Prometnega davka (IGE) pa Vam ni treba posebej plačati.

ŠPORTNI PREGLED

(Nadaljevanje z 8. strani)

Dviganje uteži — Sile Američanov in Rusov v tem športu precej enakomerno porazdeljene in nimamo druge reprezentance, ki bi jih mogla ogroziti.

Jadranje — Ta šport spada nedvomno med najlepše. Težko je pa natančno reči, katera posadka je najboljša. Glavno besedo bodo gotovo imeli Američani, Danci, Italijani in Norvežani.

Veslanje — Veslače čaka sedem zlatih kolajn. Tekme na Wendoureeskem jezeru bodo vsekakor zelo zagrizene, ker bodo tekmovalci najboljše posadke Evrope ter ostalih prekomorskih dežel. Vsi menijo, da imajo največ možnosti za uspeh Rusi, Američani, Danci, Italijani, Poljaki in Nemci.

V kanujih se bodo posebno odlikovali Svedi in Finci, katerim sledijo Rusi, Čehi in Madžari.

Streljanje — Najresnejši kandidati za zmago so poleg Američanov Madžari, Norvežani, Rusi in Romuni.

Moderni peterboj — V tem izključno vojaškem športu bo zmagal atlet, ki je hkrati najboljši strelec, tekač in plavalec ter zna obenem jahati in vih-teti sabljo. Favoriti so tudi to pot Svedi.

TAD

MALI OGLAS

Iščem opremljeno sobo, sončno, najraje s posebnim vhodom. Ponudbe na upravo lista pod »miren«.

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša
 Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29-477

»Veš, da si pravzaprav zelo lepa, Andra? Kar čudno, da si se odločila za zdravnico.«

»Kaj pa naj bi bila?« je vprašala in začudeno gledala mladega moža.

Ta je skomignil: »Kaj jaz vem, toda toliko je še poklicev za ženske: igralka, model, manekenka, letalska strežnica.«

Andra je zamahnila z rokami: »Za božjo voljo: vse to ni zame. Saj postanem rdeča že, če me kdo pogleda. Sicer sem pa postala zdravnica iz notranjega nagiba. Ne želim si nobenega drugega poklica.« »Da, da, saj tudi jaz tako«, je pritrdil Davo. Iz njegovega glasu pa se je dalo sklepati, da je s svojimi mislimi že bogve-kje.

Andra je pogledala na uro in ugotovila, da manjka pet minut do enajste. »Moraš iti k profesorju. Nikar ga ne pusti čakati.«

»A kaj, stari!«, je Davo zagodrnjal. »Nekaj minut gor ali dol. Glavno je, da imam na svojem oddelku red. V tem mi ne more ničesar očitati. Vsak človek je po svoje malo čudak. Meni je na primer jutranje vstajanje težka zadeva.«

Počasi je zdrknil z mize in pristopil k Andri. Niti zabraniti mu ni mogla, in že jo je objel in poljubil.

»Davo«, ga je kregala, »kolikokrat sem ti že rekla, da kaj takega v bolnišnici ne dovolim.«

»Zakaj si pa tako brhka?« se je smejal Davo in je veselo pozvižgal. »Bova opoldne skupaj pri kosilu?«

»Zdaj še ne vem. Poklič me malo pred eno. Da?«

Ko je Davo odšel, je ležal na Andrih ustnicah blažen smeh-ljaj.

Ni bil prijeten četrte ure, katerega je Davo preстал v profesorjevi sobi. Predstojnik mu je jasno povedal svoje mnenje. Tudi doktor Ravlin se je zavedal, da mu ne bo več spregledal nobene pomanjkljivosti. Zdaj je bilo zadnjikrat. Če bo še kaj zagrešil, bo moral misliti na kako drugo službeno mesto. V tem primeru mu pa profesor prav gotovo ne bo dal ugodnega spričevala.

Vse to je tako vplivalo na mladega zdravnika, da je prav nevoljen stopil v svojo sobo in začel kaditi.

Slaba volja mu ni minila, niti ko sta bila z Andro pri kosilu. Komaj je spregovoril kakšno besedo in mrko je zrl tjavendan.

Šele ko sta se vračala v bolnišnico, je postal malo zgovornejši.

»Nameravaš še vedno med dopustom ostati tukaj?«

»Bom vzela samo osem dni. Drugo pa pozimi.«

Davo se je nasmejaj. Slutil je, da je Andra svoj dopust uredila po njegovem, ker ji je že nekoč pravil, da pojde pozimi v gore.

»To bo pa čudno«, se je še smejal. »Stari gre na neko zdravniško zborovanje, podravnatelj je holan, tebe ne bo...«

»K sreči je malo bolnikov«, ga je prekinila Andra.

»Torej bova lahko šla?« jo je dražil.

»Upajva«, je Andra veselo pomežiknila.

(Dalje.)